

הפיתוח האקדמי

פיתוח חומרי למידה מקוריים המותאמים להוראה מרחוק הוא גולת הכותרת של העשייה האקדמית באוניברסיטה הפתוחה. תהליך הפיתוח הוא ארוך ומורכב. מעורבים בו אנשי האוניברסיטה הפתוחה – חברי סגל אקדמי, עורכים ואסיסטנטים בעלי ידע וניסיון בהכנת חומרים ללמידה עצמית וגם מלומדים ממוסדות אקדמיים אחרים, בארץ ובעולם, שהם מומחים בנושא הקורס.

בלב העשייה האו"פית ניצבים ספרי הלימוד הקלאסיים של האוניברסיטה הפתוחה. אלה הם חומרי הלימוד הבסיסיים של האו"פ. שמם יצא למרחוק והם משמשים גם סטודנטים ומורים במוסדות אקדמיים אחרים בארץ וכן שוחרי השכלה בציבור הרחב. ספר או"פי במתכונתו הקלאסית מגיש את חומר הלימוד בדרך דידקטית, ידידותית ללומד, כשהוא מנהל עמו דיאלוג בעזרת הטקסט והחומר המאוייר. משולבות בו שאלות למחשבה, שאלות עם תשובות וכן שאלות סיכום ברמות קושי שונות. נוסף על אלה מובאים בו סיכומי ביניים וסיכומים אינטגרטיביים של הדיונים ולצדם – עזרים דידקטיים אחרים. הספר משמש חלופה לשיעור ולתרגיל במתכונת פנים-אלפנים, ומכאן המוסכמה האו"פית ש"הספר הוא המורה". בספר קורס ברמה רגילה נכתב הטקסט בדרך כלל במיוחד עבור הסטודנטים של האוניברסיטה הפתוחה, ואילו ספרי קורס ברמה מתקדמת וספרי קורס לתואר שני הם לרוב קובצי מאמרים שאליהם נלווים דיונים מנחים והדרכה בקריאה.

בשנים האחרונות גדל מספר הקורסים המוגשים לסטודנטים במתכונות שונות מבעבר, אגב שילוב חומרים מודפסים עם עזרים טכנולוגיים כגון תקליטורים וקישורים לאתרים באינטרנט. בשנה האחרונה פותחו מודלים אחדים של קורסים מצולמים והוחל בגיבוש נהלים מנחים לפיתוחם של קורסים כאלה. בין היתר פותחו השנה קורסים המשלבים חומר מודפס עם הרצאות מצולמות. באחדים מהם, ההרצאות המצולמות הן החומר הבסיסי של הקורס ולצדן מקבל הסטודנט מדריך למידה מודפס וחומרי קריאה, ואילו באחרים – ההרצאות המצולמות הן מדריך הלמידה המלווה חומר מודפס.

בתשס"ח, כבשנה שקדמה לה, העמידה האוניברסיטה במקום גבוה בסדר העדיפות שלה את עדכוןם של קורסים שהתיישנו, ואפילו את החלפתם. אנו פועלים בעניין זה במלוא המרץ, ובביזמון מפתחים קורסים חדשים לתואר ראשון ולתואר שני, הנדרשים לתוכניות לימודים חדשות שאישרה המל"ג.

מספרם הרב של הקורסים ומגוון המתכונות הולידו את הצורך במיפוי כל חומרי הלימוד ובבניית מאגר שלהם על פי קריטריונים שהוגדרו בבסיס להערכת קורסים ותוכניות לימוד. כל הנתונים שהיו במאגרים השונים באוניברסיטה הפתוחה נאגמו אל מאגר אחד. מעתה, כל חומר חדש שיוצא לאור – מקוטלג במאגר.

היקפה הרחב של הפעילות בתחום הפיתוח האקדמי חייב זה זמן רב את מחשובו של המעקב אחר תהליך הפיתוח לכל אורכו, והשנה ננקטו צעדים ראשונים בכיוון זה.

קורסים בפיתוח

המחלקה לספרות, ללשון ולאמנויות

קורסים שפיתוחם אושר השנה

ז'אנר הקומדיה הרומנטית האמריקנית
בין במאי למחבר

יהדות, עבריות, ישראליות: היבטים תרבותיים (לתואר שני)*

תיאוריות וגישות בחקר התרבות (לתואר שני)*

רב־תרבותיות בישראל (לתואר שני)*

סוגיות בתיאוריה של המרחב (לתואר שני)*

סוגיות במעברים ובמגעיים בין תרבויות (לתואר שני)*

קורסים שפיתוחם נמשך השנה

מבוא לאמנות המודרנית

היבטים כוליים ביצירות הרב־תחומיות באמנות המאה העשרים
"טבע דומם" ממקבץ חפצים לחפצים ברשות עצמם*

אמנות הרנסנס (עדכון)

אמנות הביצוע

מבנים הרמוניים א

מבנים הרמוניים ב

מוסיקה ממבט ראשון (עדכון)

* קורס שפיתוחו עומד להסתיים ובקרוב יוחל בהוראתו.

התפתחותו של הכוח המזוין היהודי בארץ ישראל נשים בחברה היהודית בארץ ישראל (1882-1948) על סף העת החדשה, אירופה: 1600-1350 עלייתה ונפילתה של הקיסרות הסינית תור האבירות: מערב אירופה במאות ה־12 וה־13 יוון הקלאסית (עדכון) יהודי ספרד בימי הביניים עיתונות יהודית: תקשורת, זהות, לאומיות (1840-1939) מבית לאומי למדינה בדרך דמוגרפיה פוליטית במדינות ערב במאה העשרים* המזרח התיכון בימינו מבוא ללוגיקה פילוסופיה של הנפש בתקופתנו בעיות בפילוסופיה של המוסר (עדכון) המחשבה המדינית היהודית בימי הביניים מבוא לתולדות הספרות המיסטית היהודית פרקי תלמוד (עדכון) משיחיות, אמונה ומינות: התנועה השבתאית והחברה במאות ה־17-18 מתודולוגיה של הוראת ההיסטוריה* הכשרה מעשית בהוראת ההיסטוריה – פרקטיקום*

המחלקה למדעי הטבע והחיים

קורסים שפיתוחם אושר השנה

אלקטרומגנטיות אנליטית* תמסורת גלים ואנטנות* יחסי גומלין בין צמחים לבעלי חיים היבטים ביולוגיים של תאים יצרניים גנטיקה של האדם למדעי הרוח והחברה פילוסופיה של המדע** חוף הים התיכון של ישראל – היבטים גיאולוגיים וסביבתיים

קורסים שפיתוחם נמשך השנה

גנטיקה [לשעבר: ממנדליזם להנדסה גנטית] (עדכון) תאי עצב: מבוא לנוירוביולוגיה (עדכון) אימונולוגיה [לשעבר: תורת החיסון] (עדכון) עולם החיידקים (עדכון) פאונסטיקה של חולייתנים בישראל (עדכון) התא: מבנה ופעילות (עדכון) תזונה (עדכון) תורת הקוואנטים ב – קשר כימי*

מוסיקה ורעיונות חברתיים תולדות הג'ז תולדות המוסיקה המערבית א* תולדות המוסיקה המערבית ב הסגנון הקלאסי המוסיקה של יוהן סבסטיאן באך (עדכון)* המוסיקה הערבית במזרח התיכון נרטיב: עיון רב־תחומי לשון האמנויות הסיפור העברי בראשית המאה העשרים (עדכון) הסיפורת הישראלית בשנות השישים (עדכון) העולם בסיפורת: חיקוי־מציאות או ארגון אמנותי? (עדכון) תיאטרון בחברה* המחזה השקספירי [לשעבר החיזיון השקספירי] (עדכון) מגדר, נשיות ופמיניזם בדרמה המודרנית מיתוס ואתוס בקולנוע הישראלי* תיאוריה קולנועית: בין הצופה למסך זיכרון, טראומה ופנטזיה בקולנוע האמריקני העכשווי מזרח ומערב בקולנוע הישראלי (עדכון) תולדות הקולנוע: מהוליווד הקלאסית לניאוריאלזים האיטלקי (עדכון) מבוא לבלשנות תיאורטית עברית כשפה שנייה

המחלקה להיסטוריה, פילוסופיה

ומדעי היהדות

קורסים שפיתוחם אושר השנה

מלך, מלוכה וממלכה: עיונים בהיסטוריה ובהיסטוגרפיה של מלכות ישראל ויהודה [במקום "ממלכות ישראל ויהודה (תקופת המלוכה)"] (עדכון) סוגיות מרכזיות בפילוסופיה אנליטית מדיקרט עד היום: פילוסופיה במאות ה־17 וה־18 (עדכון) האימפריה העות'מאנית: היסטוריה וסוגיות נבחרות

קורסים שפיתוחם נמשך השנה

העבדות בעת העתיקה בישראל, בנצרות הקדומה ובעולם היווני־הרומי מבוא לתולדות היהודים בימי הביניים יהודי רוסיה במאה העשרים תהליכי חילון בתרבות היהודית בעת החדשה ארץ ישראל בין נצרות ואסלאם, 1099-324

* קורס שפיתוחו עומד להסתיים ובקרב יוחל בהוראתו.
** בשיתוף עם המחלקה להיסטוריה, פילוסופיה ומדעי היהדות.

כימיה כללית
 מעבדה – כימיה פיסיקלית (עדכון)
 ביוכימיה I: חלבונים – מבנה ותפקוד (עדכון)
 ביוכימיה II: פחמימות, לפידים, חומצות גרעין (עדכון)
 מעבדה בביוכימיה של חלבונים (עדכון)
 אנליזה של ניסויים (עדכון)
 גלים ואופטיקה
 פיסיקה גרעינית
 אלקטרוניקה I (עדכון)
 אלקטרוניקה II (עדכון)
 מבוא למטאורולוגיה (עדכון)
 ספקטרוסקופיה של מינרלים
 מבוא למדע כדור הארץ (עדכון)
 אוקיאנוגרפיה (עדכון)
 ניהול והערכת פרויקטים עתירי טכנולוגיה
 ביואינופורמטיקה: אנליזה של רצפים וגנומים
 הסוציוביולוגיה ונגזרותיה: מדע במחלוקת (לתואר שני)

המחלקה למתמטיקה ולמדעי המחשב – החטיבה למתמטיקה

קורסים שפיתוחם אושר השנה
 משוואות דיפרנציאליות רגילות II
 תולדות המתמטיקה: מיוון העתיקה ועד זמנו של אוילר

קורסים שפיתוחם נמשך השנה
 מבוא לאנליזה פונקציונלית (עדכון)
 נושאים במתמטיקה לתלמידי מדעי החברה: פרקים בתורת הקבוצות, בלוגיקה ובאלגברה לינארית (עדכון)
 הרחבת שדות ותורת גלואה (עדכון)

המחלקה למתמטיקה ולמדעי המחשב – החטיבה למדעי המחשב

קורסים שפיתוחם אושר השנה
 ארגון המחשב
 אנליזה נומרית II
 מבוא לבינה מלאכותית (עדכון)
 אלגוריתמים אקראיים (לתואר שני) (עדכון)

קורסים שפיתוחם נמשך השנה
 לוגיקה למדעי המחשב
 אלגוריתמים (עדכון)
 כריית מידע

מבני נתונים ומבוא לאלגוריתמים (עדכון)
 אלגוריתמיקה – יסודות מדעי המחשב (עדכון)
 קומפילציה (עדכון)
 מבוא לתורת החישוביות והסיבוכיות
 תכנות מתקדם בשפת Java (עדכון)
 מעבדה בתכנות מערכות (עדכון)
 עקרונות מערכות הפעלה (עדכון)
 מערכות ספרתיות (עדכון)*
 מערכות הפעלה
 עקרונות פיתוח מערכות מידע (עדכון)
 מודלים ושיטות אפיון של מערכות מקביליות ותגובתיות
 (לתואר שני)
 אבטחת מערכות תוכנה (לתואר שני) (עדכון)
 נושאים נבחרים במערכות בסיסי נתונים (לתואר שני) (עדכון)

המחלקה לחינוך ולפסיכולוגיה קורסים שפיתוחם אושר השנה

מבוא לפסיכולוגיה (עדכון)
 השפעת לחץ וחרדה בינקות על תפקוד בבגרות: מחקר בבעלי חיים**
 הוראה – מקצוע, אומנות או אמנות? (עדכון)

קורסים שפיתוחם נמשך השנה
 פסיכולוגיה קוגניטיבית (עדכון)
 הפסיכולוגיה של השיפוט האינטואיטיבי (עדכון)
 שיטות מחקר במדעי החברה: עקרונות המחקר וסגנונותי (עדכון)
 פסיכולוגיה התפתחותית: מינקות להתבגרות (עדכון)
 הכנסת שינויים למערכת החינוך (עדכון)
 מבוא לחינוך מיוחד [לשעבר: סוגיות בחינוך מיוחד] (עדכון)
 דידקטיקה של הוראת מדעי החברה*
 הכשרה מעשית בהוראת מדעי החברה – פרקטיקום*
 מבחנים פסיכולוגיים: מתיאוריה למעשה (עדכון)
 פסיכולוגיה פיזיולוגית (עדכון)
 פסיכולוגיה בחינוך (עדכון)
 שילוב טכנולוגיות מידע בתחומי דעת (עדכון)

המחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת קורסים שפיתוחם אושר השנה

שיטות מחקר איכותניות
 סדנת רדיו
 סדנה בעריכה בעידן דיגיטלי

* קורס שפיתוחו עומד להסתיים ובקרוב יוחל בהוראתו.
 ** קורס מעבדה בשיתוף עם המכללה האקדמית תל-אביב-יפו.

המחלקה לניהול ולכלכלה

קורסים שפיתוחם אושר השנה

דוחות כספיים מאוחדים
חשבונאות פיננסית מתקדמת
ניהול הפרסום (עדכון)
מתודולוגיה של סקרים (עדכון)

קורסים שפיתוחם נמשך השנה

היסטוריה כלכלית**
כלכלה ניהולית
כלכלה ציבורית
תורת המחירים ג (עדכון)
ניהול השיווק (עדכון)
התנהגות צרכנים (עדכון)
ניהול משאבי אנוש (עדכון)
דיני חוזים (עדכון)
מסים ב
דוחות כספיים מאוחדים
יסודות החשבונאות (עדכון)
חשבונאות פיננסית מתקדמת
מבוא לחשבונאות ניהולית ותמחיר (עדכון)
חשבונאות ניהולית לחשבונאים (עדכון)
מבוא למשפט ויסודות המשפט*
יסודות המשפט העסקי
שיטות אופטימיזציה לא ליניארית*
ארגונומיה
ניהול פרויקטים לתלמידי תעשייה וניהול
מבוא למכטרוניקה*
מערכות ייצור משולבות מחשב*
ניהול פרויקט ואיכות
תורת חקר העבודה
ארגון ענפי (לתואר שני)
אסטרטגיה עסקית תחרותית (לתואר שני) (עדכון)
עקרונות ועיקרים במיסוי הכנסה
דיני הסחר הבין לאומי
מדיניות ציבורית – מתיאוריה למעשה
הערכת תפקוד בארגון: התפתחות ושינוי
ניהול פיננסי מתקדם בעזרת אקסל
חשבונאות ניהולית

דת, מדינה ופוליטיקה (עדכון)

אפריקה בסבך היחסים הבין לאומיים, עבר והווה (עדכון)
דמוקרטיה ותקשורת: מבטים הדדיים (לתואר שני)
פייר בורדייה: טעם, הון תרבותי ואמנויות (לתואר שני)
חברה, תרבות וייצוג (לתואר שני)
גישות אנתרופולוגיות וסוציולוגיות לחקר התרבות (לתואר שני)

קורסים שפיתוחם נמשך השנה

היסטוריה דיפלומטית, 1945-1900 (עדכון)*
דת ומדינה: היבטים פילוסופיים
החברה הפלסטית מ'1948 עד ימינו: סוגיות נבחרות
מלמעלה למטה: תנועות חברתיות ומחאה פוליטית (הרחבה)
(עדכון)
ג'נוסייד (רצח עם)
משטרים דמוקרטיים
דיקטטורות במאה העשרים
חברה, פוליטיקה וכלכלה
הקולוניאליזם האירופי: רעיון, יישום והתנגדות
סוגיות נבחרות במדיניות החוץ של מדינת ישראל (עדכון)*
מדיניות ציבורית
הכלכלה המדינית – עיון במקרה הישראלי
מדיניות תרבות (עדכון והרחבה)
ספורט וחברה
סוציולוגיה של ארגונים
מבוא לסוציולוגיה של העיר*
סוציולוגיה של התרבות
מבוא לאנתרופולוגיה (עדכון)*
אמצעי תקשורת המונים בישראל (עדכון)
תרבות, תקשורת ופנאי בישראל (עדכון)
קלאסיקה בחקר התקשורת: מבט מחודש*
דיני תקשורת ואתיקה עיתונאית בישראל
תקשורת: טכנולוגיה, חברה, תרבות (עדכון)
דמוקרטיה ופמיניזם: סוגיות נבחרות (לתואר שני)
הדמוקרטיה הנוצרית: מפלגות, הוגים, בוחרים ודת באירופה
(לתואר שני)
דת ומדינה: היבטים פילוסופיים (לתואר שני) (עדכון)
הגזענות – התמודדות חינוכית (לתואר שני)
דמוקרטיה ודמוקרטיזציה (לתואר שני) (עדכון)

* קורס שפיתוחו עומד להסתיים ובקרוב יוחל בהוראתו.
** בשיתוף עם המחלקה להיסטוריה, פילוסופיה ומדעי היהדות.

תרגום קורסים לשפה הערבית

השנה הוחל בתרגומם של שלושה קורסי פתיחה לערבית, בעקבות המלצותיה של ועדת דותן לבדיקת טיפול האוניברסיטה הפתוחה בסטודנטים ערבים. בקורס "המזרח התיכון בין מלחמות העולם" הסתיים תרגומם של כל הספרים ומהדורה זמנית אמורה להיות מופקת כבר בשנה הקרובה. בקורס "מבוא לחשיבה חברתית" הסתיים תרגומו של גוף הטקסט בארבעה ספרים, ובקרוב יסתיים תרגומו של הספר החמישי. בקורס "פסיכולוגיה בחינוך" תורגם ספר הקורס, ותרגום המקראה נמצא בעיצומו.

אנגלית – קורסים בהבנת הנקרא

ברמה A (הרמה האקדמית) הסתיים השנה שכתוב החומרים באנגלית המשולבים בקורס "אנגלית לתלמידי מדעי החברה: פסיכולוגיה וחינוך". כמו כן הותאמו חומרי הלמידה בקורס "אנגלית בהבנת הנקרא לתלמידי מדעי החברה – כללי" לקורס המקוון "אנגלית (רמה A): בין-תחומי", והקורסים "אנגלית לתלמידי מדעי הרוח (רמה A): היסטוריה, מדעי היהדות, פילוסופיה" ו"אנגלית לתלמידי מדעי הרוח (רמה A): ספרות, אמנות, מוסיקה, לשון" הותאמו לקורס הנלמד באמצעות מערכת אינטרוויז.

בקורס לתואר שני "פיתוח והפעלה של תוכניות לימודים" נוסף רכיב של הבנת הנקרא באנגלית: לצד מפגשי ההנחיה, מתקיימת בו סדנה של שלושה מפגשים לקריאה מודרכת של המאמרים באנגלית.

ברמות הנמוכות יותר, B, D ו-E הסתיים שכתוב הקורסים. בקורס המקוון ברמה B הותאמו חומרי הלמידה, ופיתוחה של הלומדה הסתיים. בלומדה של הקורס המקוון ברמה D נוספו הנחיות בערבית.

ב"סדנת גישור ידע באנגלית" הותאמו חומרי הלמידה לקורס הנלמד בהוראה מקוונת.

פיתוח קורסים בשפה הרוסית

השנה ראו אור ספרים חדשים בשפה הרוסית בקורסים "מדרש ואגדה", "חסידות אשכנז", "יהודים בעידן של תמורות" ו"ביטחון לאומי ודמוקרטיה בישראל".